Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cynllun Adfer Coetir (WRS)

Gwaith Adfer PAWS

Canllawiau ar Arfer Gorau

Ffordd newydd o adfer Planhigfeydd ar Safleoedd Coetir Hynafol (PAWS)

Coetir lled-naturiol hynafol wedi'u hailblannu'n llwyr neu'n rhannol â choed brodorol neu estron ac â'u gwerth ecolegol wedi dirywio yw Planhigfeydd ar Safleoedd Coetir Hynafol ('Planhigfeydd' - PAWS).[1] Mae maint y dirywiad yn y bioamrywiaeth yn amrywio'n fawr, gan ddibynnu pa rywogaethau gafodd eu plannu ac ar y drefn reoli. Er hynny, mae Planhigfeydd o'r fath yn aml wedi cadw nodweddion o ddiddordeb ecolegol a diwylliannol ac o'u rheoli'n sensitif ac yn briodol, mae cyfleoedd gwerthfawr i'w hadfer.

Mae eu hadfer yn broses hir a dylid ei chynnal fesul cam er mwyn cadw gorchudd y coetir, diogelu pridd ac weithiau, er mwyn cadw'r incwm o goed conwydd i gyfrannu at y costau adfer/rheoli. Mae gan Goedwigaeth Gorchudd Di-dor (CCF) / Systemau Coedwriaeth Isel eu Heffaith (LISS) rannau pwysig i'w chwarae, a'r rheini yw'r dulliau rheoli ac adfer y dylid ceisio eu dilyn os medrir. Amcan adfer Planhigfeydd yw cynnal, gwella ac ail-greu cymeriad coetir sy'n cynnal yr amrywiaeth o rywogaethau a gwasanaethau ecosystem a gollwyd pan gafodd y Planhigfeydd eu creu.

Rydym wedi cytuno ar fwy o hyblygrwydd yn y drefn adfer Planhigfeydd, er mwyn inni allu targedu'n hadnoddau ar y safleoedd hynny lle y bydd y gwaith adfer yn fwy tebygol o fod yn llwyddiannus ac yn fwy tebygol o esgor ar y manteision mwyaf. Dyma bellach ymagwedd Llywodraeth Cymru tuag at adfer Planhigfeydd.

Mae'r dull newydd yn caniatáu mwy o hyblygrwydd yn y gymhareb coed llydanddail cynhenid a choed conwydd ar Blanhigfeydd ac mae'n seiliedig ar asesiad o Botensial Ecolegol y safle i gael ei adfer yn llwyddiannus. Dylai'r asesiad hwn fod yn rhan o Gynllun Rheoli Coedwig.

Mae'n rhaid gwarchod gweddillion y coetir hynafol a pharheir i annog gwaith adfer dilynol ar goetir brodorol, yn unol â Safon Coedwigaeth y DU (UKFS).

Y dull newydd – sut mae'n gweithio

Os yw'r coetir yn Blanhigfa ar Safle Coetir Hynafol:-

1. Dylech gynnal asesiad o Botensial Ecolegol y safle fel rhan o'ch arolwg o'r safle presennol. Os medrwch, cynhaliwch yr arolwg cyn teneuo neu gwympo'r coed. Dilynwch yr wybodaeth a nodir yn Atodiad 1. Mae hyn yn gofyn i chi roi sgôr ar gyfer 3 maen prawf Pwysigrwydd Ecolegol y safle, a 4 maen prawf Datblygiad Ecolegol y safle. Uchel, Canolig ac Isel yw'r sgoriau posib ar gyfer pob maen prawf. Adiwch y sgoriau hyn i gael y 'ffit orau' ar gyfer y safle – dyma Botensial Ecolegol y safle.[2]

2. Marciwch weddillion y coetir hynafol a chynefinoedd cyfoethog ar fap y safle. Mae'n rhaid gwarchod y darnau hyn yn unol ag UKFS.

---

[1] Diffiniad Strategaeth Coetiroedd Cymru

[2] Mae hwn yn dilyn yr un egwyddor â FC Practice Guide – Restoration of Native Woodland on Ancient Woodland Sites (2003)

3. Aseswch y bygythiadau i adfer y safle. Bydd y bygythiadau hyn yn dylanwadu ar yr hyn a wnewch i adfer y safle, ond ni fydd yn effeithio ar ‘sgôr’ y Potensial Ecolegol (oni bai bod rhywogaethau estron goresgynnol ar y safle). Fe welwch y manylion yn Atodiad 1.

4. Bydd ‘sgôr’ y Potensial Ecolegol yn dangos faint o waith adfer sydd ei angen ar y safle, yr hyblygrwydd a ganiateir o ran y gymhareb coed llydanddail cynhenid a choed conwydd a’r cynllun ailstocio posibl. Mae’r manylion yn Atodiad 2.

5. Nod Atodiad 1 yw tynnu’ch sylw at y materion i’w hystyried wrth asesu Potensial Ecolegol safle. Nid yw’n golygu y dylech ddiystyru nodweddion penodol templed Cynllun Rheoli Coedwig, e.e. Rhywogaeth a Warchodir gan Ewrop (EPS) a fydd hefyd yn dylanwadu ar sut yr ewch ati i adfer y safle.

6. Dylech gynnwys canlyniadau’ch asesiad o’r Potensial Ecolegol a’r bygythiadau yn eich Cynllun Rheoli Coedwig i ddangos faint o waith adfer sydd ei angen ar y Blanhigfa.

7. Nid yw Potensial Ecolegol y safle yn effeithio ar ei statws PAWS fel safle coetir hynafol ar y Rhestr Coetiroedd Hynafol.

8. Ni ddylech ystyried plannu cymysgeddau – dylai’r ffiniau rhwng lleiniau o goed llydanddail cynhenid ac o goed conwydd fod yn amlwg, a dylech blannu llwyni/coed llydanddail cynhenid i gryfhau gweddillion y coetir hynafol.

9. Dylech ei hailstocio â choed llydanddail sy’n gynhenid i’r safle. Mae’n dderbyniol hefyd caniatáu aildyfiant naturiol o goed llydanddail sy’n gynhenid i’r DU yn gyffredinol a choed llydanddail sydd wedi naturioli. Ffefrir coed o darddiad lleol a rhaid rhoi cyfiawnhad os daw cyfran o’r stoc o ardaloedd mwy deheuol.

Atodiad 1

Asesu Potensial Ecolegol y Safle

Mae'r tablau canlynol yn nodi'r paramedrau ar gyfer asesu a sgorio potensial ecolegol Planhigfa ar Safle Coetir Hynafol.

Dylai'r cynlluniwr rheoli asesu cymaint o'r coetir â phosib i wneud yn siŵr bod nodweddion y coetir i gyd yn cael eu hasesu. Dylid nodi gweddillion, cynefinoedd cyfoethog a rhwydweithiau o gynefinoedd ar fap y safle yn ystod yr arolwg, a'u dangos ar y map terfynol.

Bydd angen ichi roi sgôr o naill ai Uchel, Canolig neu Isel ar gyfer pob un o feini prawf Pwysigrwydd Ecolegol a Datblygiad Ecolegol. Adiwch y sgoriau i roi'r 'ffit orau' ar gyfer y safle – sgôr y Potensial Ecolegol.

Gallech ddefnyddio graddfa DAFOR i'ch helpu i asesu niferoedd cymharol nifer o feini prawf. Cewch fwy o wybodaeth yn Atodiad 3.

Ar gyfer rhai meini prawf, mae'n ddefnyddiol penderfynu pa fath o goetir yr ydych am adfer y Blanhigfa iddo. Ceir arweiniad ar hyn yng Nghanllawiau Ymarfer y Comisiwn Coedwigaeth – 'Restoration of Native Woodland on Ancient Sites'.[3]

Nid oes angen i bob pwynt bwled yn y meini prawf unigol fod yn bresennol er mwyn cael gradd arbennig. Nid bodloni pob un yw'r nod ond i roi arweiniad ichi ar ba sgôr i'w roi os yw'n bresennol.

<u>Meini Prawf Pwysigrwydd Ecolegol</u>

Mae'r meini prawf hyn yn ystyried cyd-destun y safle yn y dirwedd ehangach. Rhowch sgôr o naill ai Uchel, Canolig neu Isel ar gyfer pob un o'r meini prawf hyn. Gweler Tabl 1.

Dynodiadau

Bydd safle yn uchel ei werth os yw'n rhan neu wrth goetir brodorol sydd o bwys cenedlaethol neu ryngwladol e.e. Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA). Dylai dynodiadau ymwneud ag ecoleg y Blanhigfa e.e. ni ddylai Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig a gafodd ei ddynodi ar sail ei ddaeareg effeithio ar sgôr pwysigrwydd ecolegol – ond gall fod yn berthnasol mewn rhan arall o'r cynllun rheoli am resymau rheoli eraill.

Cynefinoedd a Rhywogaethau â Blaenoriaeth

Mae rhestr Adran 42 o gynefinoedd a rhywogaethau â blaenoriaeth Deddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig 2006 wedi'i hymgorffori yn Adran 7 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 tan y caiff ei hadolygu. Nod y maen prawf hwn

[3]Thompson, R.N., Humphrey, J.W., Harmer, R. a Ferris, R. (2003) Restoration of Native Woodland on Ancient Sites – FC Practice Guide (2003) –t.7/8.
(www.forestry.gov.uk/PDF/fcpg014.pdf/$FILE/fcpg014.pdf)

yw asesu'r potensial i gryfhau[4] cynefinoedd Adran 7 neu i roi mantais i rywogaethau adran 7. Ffocws y maen prawf hwn yw'r cynefinoedd â blaenoriaeth, gan fod y rhywogaethau â blaenoriaeth yn dibynnu ar bresenoldeb a chyflwr y cynefinoedd hyn. Gallai eu hadfer i fod yn fathau penodol o gynefinoedd coetir gyfrannu'n fawr at gryfhau cynefinoedd Adran 7, a'r cyfraniad posib hwnnw sy'n cyfrannu at y sgôr isod. Bydd safleoedd yn fwy gwerthfawr os oes ynddynt weddillion cynefinoedd neu rywogaethau â blaenoriaeth neu os ydynt yn ffinio â chynefinoedd/rhywogaethau â blaenoriaeth. Gweler Atodiad 4 am restr o gynefinoedd adran 7.

Gallai presenoldeb rhywogaethau â blaenoriaeth adran 7 gyfrannu at yr asesiad hefyd. Efallai y bydd gan swyddogion cadwraeth yr awdurdod lleol, y ganolfan gofnodion leol neu wefan Rhwydwaith Bioamrywiaeth Cenedlaethol fwy o wybodaeth. Ond os ydy'r wybodaeth yn hen, mae angen rhoi mwy o flaenoriaeth i gryfhau cynefin y coetir.

Rhwydwaith Cynefinoedd y Coetir
Mae adfer ac ehangu'r rhwydwaith o gynefinoedd yn flaenoriaeth i gynyddu bioamrywiaeth. Bydd gwerth uwch i safle os yw'n rhan o rwydwaith. Os ydy'r blanhigfa wedi gweithredu fel rhwystr, bydd mwy o werth i waith adfer y safle.

Tabl 1 Pwysigrwydd Ecolegol – cyd-destun y safle yn y dirwedd ehangach.

Canllawiau ar gyfer rhoi sgôr Pwysigrwydd Ecolegol				
Maen Prawf	**Uchel**	**Canolig**	**Isel**	**Sgôr** **Uchel/Canolig/Isel**
Dynodiadau perthnasol (mewn coetir neu o'i gwmpas) e.e. Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig oherwydd coetir/PAWS; Gorchmynion Diogelu Coed; ACA ac ati.	• Y safle neu ardal gyffiniol wedi'i dynodi fel coetir lled naturiol. • Bydd gwaith adfer yn cyfrannu'n sylweddol at ddiogelu a gwella'r safle dynodedig cyffiniol.	• Safle adfer yn agos at goetir dynodedig. • Bydd gwaith adfer yn ei gwneud yn haws i reoli'r safle dynodedig cyffiniol.	• Nid yw'r safle yn agos i goetir dynodedig. Ni fydd y gwaith adfer o fudd i'r nodwedd dynodedig. • Bydd y nodwedd dynodedig yn cael niwed o ganlyniad i waith adfer.	

[4] Mae ecosystem gref yn iach ac yn gallu dygymod a chael ei haflonyddu gan gynnig manteision dros y tymor hir. Prif nodweddion ecosystem gref yw amrywiaeth, cysylltedd, maint, cyflwr a'r gallu i addasu. Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 – Adran 3 (nodiadau esboniadol) ac adran 4(i).

Cyfraniad posibl i gryfhau cynefinoedd a phoblogaethau rhywogaethau â blaenoriaeth Adran 7 *(Cynefinoedd a rhywogaethau Adran 42 gynt)*	• Bydd ei adfer i fod yn fath penodol o goetir yn gyfraniad sylweddol at adfer cynefin Adran 7/ rhywogaeth Adran 7 posibl. • Mae coetir cyffiniol yn gynefin â blaenoriaeth Adran 7; mae'n cynnwys/ addas i rywogaethau â blaenoriaeth Adran 7. • Y nodweddion gweddilliol sy'n bresennol yn awgrymu cymeriad cynefin â blaenoriaeth.	• Mae'r safle yn gymharol ynysig; mae cynefinoedd lled-naturiol cyffiniol yn bellach i ffwrdd ond mae nodweddion gweddilliol yn awgrymu cymeriad cynefin â blaenoriaeth. • Gellid gwella cynefinoedd trwy waith adfer rhannol i ddenu .rhywogaethau â blaenoriaeth Adran 7	• Ni fydd ei adfer yn fath o goetir yn cyfrannu at adfer cynefin Adran 7. Mae'r safle yn ynysig; • Nid oes nodweddion gweddilliol i awgrymu y gallai ategu cynefin â blaenoriaeth • Nid yw adfer y safle yn debygol o fod o fudd i unrhyw rywogaethau Adran 7.	
Rhwydweithiau cynefinoedd coetir Cymru	• Bydd adfer y safle yn cyfrannu'n sylweddol at rwydwaith cynefinoedd y coetir. • Os gadewir y safle heb ei adfer, bydd y cynefin estron yn cyfyngu ar weithrediad ecolegol y rhwydwaith.	• Bydd gwaith adfer yn cael effaith fach neu niwtral ar y rwydwaith cynefinoedd y coetir.	• Mae'r safle'n ynysig ac ni fydd gwaith adfer yn gwella cysylltedd.	
[**Ffynhonnell**: Addaswyd o Thompson *et al* (2003)FC Practice Guide]				

Meini Prawf Datblygiad Ecolegol

Mae hyn yn ystyried potensial y safle sy'n cael ei adfer. Dylid rhoi naill ai sgôr uchel, canolig neu isel i bob un o'r pedwar maen prawf. Gweler Tabl 2.

- Presenoldeb coed/llwyni lled naturiol aeddfed – mwya'n y byd o goed/llwyni sy'n gynhenid i'r safle, mwya'n y byd yw'r potensial i rywogaethau cysylltiedig ailsefydlu neu ailgoloneiddio.
- Presenoldeb coed cynhenid ifanc a chyflenwad hadau – bydd gwaith adfer yn haws os ydyn nhw eisoes yn bresennol. Mae angen i'r amrywiaeth a'r coed cynhenid ifanc fod yn briodol i'r safle i gael sgôr uchel.
- Fflora daear arbenigol coetir – bydd safle'n uwch ei werth os oes ynddo ddarnau mwy a mwy niferus o lystyfiant gweddilliol fydd yn fan cychwyn gwell ar gyfer ei adfer.
- Os ydy'r safle'n ffinio â choetir lled naturiol, bydd yn haws i rywogaethau'r coetir symud yn naturiol i'r safle ar ôl ei adfer. Bydd safle'n uwch ei werth os ydy gweddillion y safle'n debyg i'r coetir lled naturiol cyffiniol.

Gallwch ddefnyddio graddfa DAFOR i'ch helpu i asesu niferoedd cymharol nifer o feini prawf Datblygiad Ecolegol. Gweler Atodiad 3 am fwy o fanylion.

Tabl 2. Datblygiad Ecolegol – y potensial i adfer y safle.

Canllawiau ar gyfer rhoi Sgôr Datblygiad Ecolegol				
Maen Prawf	**Uchel** **D = Trechaf** **A = Toreithiog**	**Canolig** **F = Niferus** **O = Anghyffredin**	**Isel** **R = Prin**	**Sgôr Uchel/Canolig/Isel**
Nifer, cyflwr ac amrywiaeth briodol coed a llwyni lled naturiol aeddfed gweddilliol y safle	• Dwysedd uchel o goed aeddfed • Rhai coed hynafol (>20/ha) • Amrywiaeth dda o wahanol rywogaethau o goed a llwyni cynhenid (rhai ohonynt yn brin yn lleol neu'n rhanbarthol)	• Y coed gweddilliol i gyd o'r un rhywogaeth • Ychydig o goed gweddilliol (*e.e.* <5/ha) • Amrywiaeth fach o goed a llwyni cynhenid • Dim gweddillion o gymunedau epiffytig	• Dim coed cynhenid gweddilliol aeddfed • Amrywiaeth fach iawn o goed a llwyni	

	• Gweddillion cymunedau epiffytig			
Presenoldeb coed ifanc cynhenid priodol a chyflenwad o hadau	• Coed ifanc cynhenid yn niferus • Potensial da i gynhyrchu hadau o rywogaethau cynhenid ar y safle • Nifer a dosbarthiad da o goed sy'n gynhenid i'r safle yn aildyfiant naturiol	• Coed ifanc cynhenid yn cael eu llethu ond yn debygol o ymateb i waith teneuo • Rhywfaint o botensial i gynhyrchu hadau o rywogaethau cynhenid neu ar safle cyffiniol • Ychydig o aildyfaint naturiol	• Ychydig iawn o goed ifanc cynhenid ac yn annhebygol o ddatblygu'n foddhaol ar ôl triniaeth • Ychydig o botensial sydd i gynhyrchu hadau o rywogaethau cynhenid • Nid oes aildyfiant naturiol	
Presenoldeb fflora daear arbenigol coetir ar y safle	• Amrywiaeth o leiniau cryf ar draws y safle • Rhai rhywogaethau yn brin yn lleol neu'n rhanbarthol	• Ychydig o leiniau ar draws y safle • Poblogaethau bach o un neu ddwy o rywogaethau	• Dim rhywogaethau arbenigol yn bresennol	
Coetir lled naturiol o ansawdd yn ffinio â'r safle	• Y safle adfer wedi ei amgylchynu'n llwyr gan goetir lled naturiol • Amrywiaeth strwythurol dda yn y coetir cyffiniol • Y coetir cyffiniol o'r un math â'r coetir adfer	• Coetir lled naturiol yn agos i rai rhannau o'r safle adfer • Rhywfaint o amrywiaeth strwythurol (*e.e.* dau ddosbarth oedran) • Mae'r coetir cyffiniol o fath tebyg i'r coetir adfer	• Dim coetir lled naturiol yn agos i'r safle adfer • Coed o'r un oed • Mae'r coetir cyffiniol o fath wahanol iawn i'r coetir adfer	

Dylid rhoi sgôr Uchel, Canolig neu Isel ar gyfer pob maen prawf Pwysigrwydd Ecolegol a Datblygiad Ecolegol. Yna adiwch y sgoriau i gael y sgôr 'ffit orau' ar gyfer y safle – sgôr y Potensial Ecolegol.

Enghraifft: 2 Uchel + 4 Canolig + 1 Isel = Canolig

Bygythiadau

- Dylid nodi bygythiadau a'u hasesu, ond dylent lywio'r gwaith o flaenoriaethu camau rheoli yn y dyfodol, NID effeithio ar botensial ecolegol y safle.

- Rhywogaethau estron goresgynnol yw'r eithriad. Ond hyd yn oed wedyn, dim ond o dan amgylchiadau eithriadol y caiff safle radd is oherwydd rhywogaethau estron goresgynnol a byddai'n rhaid cyfiawnhau hynny yn y cynllun rheoli.

Bygythiad	**Uchel**	**Canolig**	**Isel**
Gormod o gysgod	Coed sbriws heb eu teneuo; sbriws-hemlog y gorllewin, coed ffynidwydd a chonwydd eraill wedi'u teneuo neu heb eu teneuo	Llarwydd neu binwydd heb eu teneuo; coed sbriws wedi'u teneuo	Llarwydd neu binwydd wedi'u teneuo
Aildyfiant rhywogaethau estron	Trechaf, toreithiog	Niferus	Anghyffredin neu brin
Pori/Brigbori, gan gynnwys ceirw/gwiwerod	Toreithiog neu niferus	Anghyffredin	Prin
Rhywogaethau planhigion goresgynnol estron	Trechaf, toreithiog neu niferus	Anghyffredin	Prin
Rhedyn neu fieri	Trechaf		Toreithiog, niferus, anghyffredin, prin

Atodiad 2

Hyblygrwydd yn lefel y gwaith Adfer

Fel rhan o'r dull newydd arfaethedig o adfer Planhigfeydd ar Safleoedd Coetir Hynafol, bydd 'sgôr' y Potensial Ecolegol a geir o Atodiad 1 yn dangos faint o waith adfer sydd ei angen ar y safle. Mae lefel yr hyblygrwydd o ran rhywogaethau estron yn y canopi yn cynyddu wrth i lefel y Potensial Ecolegol ostwng.

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r cymarebau coed llydanddail cynhenid a choed conwydd arfaethedig, amcanion y gwaith adfer a'r disgwyliadau o ran cynllun i'r gwahanol lefelau o Botensial Ecolegol.

Potensial Ecolegol Uchel	Amcan – Adferiad llawn y coetir llydanddail cynhenid, gyda'r nod o greu cyflwr ffafriol. Cynefinoedd cyfoethog a gweddillion yn cael eu diogelu a'u cryfhau, gyda photensial da i ehangu. • Cofnodi cynefinoedd cyfoethog a gweddillion i'w diogelu – ar fap yn ddelfrydol. • Coedwigaeth gorchudd di-dor – y dull rheoli y dylid ei ddilyn os medrir. 80-100% o'r canopi'n goed llydanddail cynhenid; dim mwy na 20% o'r canopi'n goed conwydd. Ni fydd yr elfen gonwydd yn ymledol na'n gysgod trwchus a'i diben fydd harddu'r dirwedd. • Ailstocio – 100% yn goed llydanddail cynhenid - o waith plannu/aildyfiant naturiol. Cnydau o feithrinfa – coed llydanddail yn unig. Wedi hynny, ni fydd aildyfiant conwydd yn fwy nag 20% o'r holl aildyfiant. Rhesymeg – Y safleoedd hyn sydd â'r potensial ecolegol uchaf i ymadfer ac sy'n cyfrannu fwyaf at y dirwedd ehangach a'r rhwydwaith cynefinoedd.. Dylai cyllid cyhoeddus ar gyfer rheoli'r safleoedd hyn ganolbwyntio ar waith adfer llawn a sicrhau cyflwr da er mwyn cynyddu'r manteision.
Potensial ecolegol canolig	Amcan – Planhigfeydd wedi'u hadfer / trosiannol – gwelliant mwy graddol tuag at gyflwr ffafriol *h.y.* cyflwr sy'n gwella (o leiaf 50% o'r canopi yn goed llydanddail cynhenid) gyda photensial yn y dyfodol i wella a'i hadfer yn llawn. Cynefinoedd cyfoethog a gweddillion wedi eu diogelu, eu clustogi a'u cryfhau gan rywogaethau llydanddail â'r potensial i ehangu. • Cofnodi cynefinoedd cyfoethog a gweddillion i'w diogelu – ar fap yn ddelfrydol. • Coedwigaeth gorchudd parhaus – y dull rheoli y dylid ei ddilyn os medrir. Teneuo i ffafrio gweddillion/coed llydanddail; plannu coed llydanddail i gyfoethogi'r safle. • Ailstocio – o leiaf 50% yn goed llydanddail cynhenid trwy blannu newydd neu aildyfiant naturiol, yn canolbwyntio ar gryfhau/clustogi cynefinoedd cyfoethog/gweddillion/rhwydweithiau cynefinoedd. Sefydlu coetir llydanddail cynhenid a chonwydd yn unol ag ymarfer coedwriaeth da sy'n briodol i'r safle, darparu amodau i sicrhau bod o leiaf 50% o'r canopi'n goed

	llydanddail cynhenid. Y conwydd i fod ar wahân i'r gweddillion. Dim cymysgedd agos. Rhesymeg – Cydnabod bod lleiniau o werth ecolegol yn y safleoedd hyn a'u bod yn cyfrannu at y dirwedd ehangach. Gellid datblygu hynny tra'n cadw'r llif incwm o'r elfen gonwydd mewn mannau priodol. Mae hyn yn rhoi'r hyblygrwydd i berchnogion ddefnyddio coedwriaeth da i gynnal coetir llydanddail cynhenid o ansawdd da ac i gael incwm o goed conwydd tra'n cryfhau a gwella gweddillion a symud yn fwy graddol tuag at gyflwr da.
Potensial ecolegol isel	Amcan – Rheoli'r safle fel PAWS yn unol â UKFS, cynnal, diogelu a chryfhau gweddillion y coetir hynafol. • Cofnodi cynefinoedd cyfoethog a gweddillion i'w diogelu – ar fap yn ddelfrydol. • Coedwigaeth gorchudd parhaus – y dull rheoli y dylid ei ddilyn os medrir.. Teneuo i ffafrio gweddillion/coed llydanddail; cyfoethogi trwy blannu coed llydanddail • Ailstocio trwy blannu neu aildyfiant naturiol yn unol â UKFS, i gynyddu amrywiaeth y rhywogaethau yn y safle. Coed llydanddail cynhenid gan ganolbwyntio ar glustogi a chryfhau cynefinoedd cyfoethog /gweddillion/rhwydweithiau cynefinoedd. Rhesymeg – Cydnabyddiaeth eu bod yn cael eu cynnal fel PAWS, er mai ychydig o weddillion os o gwbl sy'n hysbys/weladwy, neu fod gwaith adfer yn anymarferol am fod gormod o rywogaethau estron goresgynnol yn bresennol, yn unol â UKFS a'u statws Rhestr Coetir Hynafol. Mae grantiau cyhoeddus yn dal i esgor ar fwy o amrywiaeth o rywogaethau, ac yn cryfhau gweddillion y coetir hynafol sy'n weddill i'w hailasesu yn y dyfodol.

Atodiad 3

DAFOR – cymorth asesu

Mae graddfa DAFOR yn ddull cydnabyddedig o fesur niferoedd gwahanol fathau o lystyfiant. Cymerwyd o canlynol o ganllaw CNC ar gyfer Asesiad Llinell Sylfaen Coetiroedd Hynafol. Dylai'r arolygydd geisio asesu'r holl weddillion yn y coetir er mwyn cael darlun llawn o'i botensial ecolegol.

Ar gyfer Meini Prawf Datblygiad Ecolegol:-

Tabl A:

Meini Prawf Datblygiad Ecolegol – Nifer, cyflwr ac amrywiaeth y coed a'r llwyni aeddfed lled-naturiol ar y safle.

Graddfa DAFOR	Diffiniad
Trechaf (D)	>80% yn Frodorol
Toreithiog (A)	51-80% yn frodorol
Niferus (F)	21-50% yn Frodorol
Anghyffredin (O)	10-20% yn Frodorol
Prin (R)	<10% yn Frodorol
N/A	Dim canopi

Tabl B

Meini Prawf Datblygiad Ecolegol – Presenoldeb coed brodorol ifanc, eginblanhigion a chyflenwad hadau. (Diffinnir coed ifanc fel coed mwy na 1.3m ac â diamedr ar lefel y frest o lai na 7cm; mae eginblanhigion yn llai na 1.3m o uchder).

Graddfa DAFOR	Diffiniad
Trechaf (D))	Bwlch o 1.3 m neu lai rhwng pob un
Toreithiog (A)	Bylchau o 3 m
Niferus (F)	Bylchau o 5 m
Anghyffredin (O)	Bylchau o 15-20 m
Prin (R)	Bylchau o >50 m
N/A	Dim coed ifanc / gorchudd o nodwyddau yn unig ar y llawr

Tabl C

Meini Prawf Datblygiad Ecolegol – Presenoldeb fflora daear arbenigol coetir ar y safle. Mewn rhai ardaloedd, y rhan fwyaf ohonynt yn y Gorllewin, mae'n bwysig nodi mai cymunedau o fwsoglau a bryoffitau yw fflora daear mewn cynefinoedd fel coetiroedd deri'r ucheldir (neu goetiroedd Deri'r Iwerydd fel y'u gelwir). Gallai'r haenau o blanhigion fasgwlar fod yn denau.

Graddfa DAFOR	Diffiniad
Trechaf (D)	Y llystyfiant /rhywogaethau trechaf yn weladwy iawn, fel arfer yn fwy na 70% o'r gorchudd.
Toreithiog (A)	Llawer o unigolion neu leiniau'n weladwy, fel arfer 30-50% o'r gorchudd
Niferus (F)	Nifer o unigolion neu ychydig leiniau, fel arfer 10-20% o'r gorchudd
Anghyffredin (O)	Llain fechan neu ychydig unigolion; fel arfer rhyw 5-8% o'r gorchudd.

Graddfa DAFOR	Diffiniad
Prin (R)	Un llain fach iawn neu blanhigion unigol, fel arfer rhyw 1-3% o'r gorchudd.

Bygythiadau – Gellir defnyddio DAFOR i asesu rhai bygythiadau i adfer Planhigfeydd:-

- Aildyfiant naturiol planhigion estron – fel arfer coed conwydd, yn enwedig Sbriws-Hemlog y Gorllewin. Defnyddiwch dabl B uchod.
- Planhigion estron goresgynnol – Gallant fod y rhywogaeth drechaf yn haenen y llwyni, gan greu tir diffrwyth. Defnyddiwch dabl C uchod.
- Rhedyn/Mieri – gall y ddau lethu fflora daear coetir trwy eu cysgodi. Defnyddiwch dabl C. Nid yw mieri na rhedyn yn fygythiad oni bai mai nhw yw'r rhywogaethau trechaf.

Atodiad 4

Adran 7 – Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016

Rhestr o gynefinoedd pwysig iawn at bwrpas cynnal a chyfoethogi bioamrywiaeth yng Nghymru.

Pwysig: Mae'r rhestr, sydd union yr un fath â'r rhestr flaenorol yn adran 42 Deddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig 2006, yn destun ymgynghoriad gan NCN.

Cynefin	**Cynefin sy'n Flaenoriaeth**
Daearol, arfordirol a dŵr croyw	
Coedwig lydanddail, gymysg ac ywen	Perllannau traddodiadol
	Porfa goediog a pharcdir
	Coedwig dderi yn yr ucheldir
	Coedwig ffawydd ac ywen ar dir isel
	Coedwig ynn gymysg ar dir uchel
	Coedwig wlyb
	Coedwig gollddail gymysg ar dir isel
Nodweddion llinellol a therfynau	Gwrychoedd
Tir âr a garddwriaethol	Ymylon caeau ŷd
Glaswelltir wedi ei wella	Tir pori corslyd ar forfa arfordirol a gorlifdir
Glaswelltir niwtral	Gweirgloddiau yr iseldir
Glaswelltir calchaidd	Glaswelltir calchaidd yr iseldir
	Glaswelltir calchaidd tir uchel
Glaswelltir asidaidd	Glaswelltir asidaidd sych yr iseldir
Gweundir o gorlwyni	Gweundir yr iseldir
	Gweundir yr ucheldir
Ffen, cors a chors siglennaidd	Trylifiadau, ffeniau a chorsydd siglennaidd ar dir uchel
	Ffeniau ar dir isel
	Porfeydd brwyn a glaswellt y gweunydd
	Gwelyau cyrs
Corsydd	Cyforgors ar dir isel
	Gorgors

Cynefinoedd mynyddig	Gweundir a phrysgwydd helyg ar dir mynyddig
Afonydd a nentydd	Afonydd
Dŵr llonydd agored a chamlesi	Llynoedd oligotroffig a dystroffig
	Pyllau dŵr
	Llynnoedd mesotroffig
	Dyfroedd llonydd ewtroffig
	Dyfroedd a gyflenwir gan ddyfrhaen, ac sy'n arddangos amrywiadau naturiol yn lefel y dŵr
Craig fewndirol	Cynefinoedd brigiadau craig a sgri mewndirol
	Glaswelltiroedd Calaminaraidd
	Brithwaith o gynefinoedd agored ar dir a oedd cynt wedi ei ddatblygu
	Palmentydd calch
Craig uwch-lanw	Clogwyni a llethrau arforol
Gwaddodion uwch-lanw	Twyni tywod arfordirol
	Gro arfordirol gyda llystyfiant